

DEBAT CIUTADÀ (XXIII): EL TREBALL DOMÈSTIC

UNA TASCA DE DONES (IMMIGRANTS)

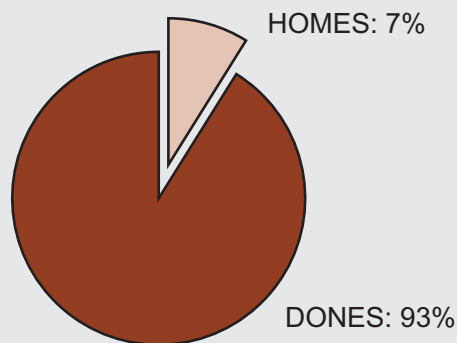
El treball domèstic és un pilar bàsic dins la nostra societat, tant pel volum de persones que s'hi dediquen (font de treball) com pel creixent nombre de persones que necessiten ajuda externa en l'àmbit domèstic (persones dependents) i per les funcions de conciliació que permeten (família i treball). Segons fonts oficials i diversos experts, es calcula que a Espanya es dediquen al denominat treball domèstic unes 600.000 persones, que, en el cas que tinguin contracte, no es poden acollir al règim general de la Seguretat Social i no s'inclouen dins l'Estatut dels Treballadors. També queda clar que aquest sector és una important font de feina dins la nostra societat. No obstant, degut a la situació actual de crisi socioeconòmica, el sector del treball domèstic ha entrat en recessió.

Aquest *Quadern Gadeso* pretén retratar la situació actual del treball domèstic a la nostra comunitat: quin és el perfil de les persones que s'hi dediquen, d'on són, quin tipus de contractació tenen, quines són les seves funcions principals... amb l'objectiu de fer "més visible" un col·lectiu que no disfruta dels mateixos drets que la resta de treballadors i que en ocasions sofreix situacions de desamparament i fins i tot d'abús.

El treball domèstic, que també es pot denominar servei a la llar familiar, consisteix en una relació laboral de caràcter especial que s'estableix directament entre el titular o titulars d'una llar i un treballador o treballadora que presta serveis retribuïts a l'esmentada llar, realitzant tasques com la neteja de la llar o la cura de persones dependents (nins, persones majors, malalts).

Com veim a la taula adjunta, la immensa majoria de persones que es dediquen al servei domèstic són dones. Com a conseqüència de la crisi socioeconòmica, moltes de les treballadores del sector s'han quedat sense feina o han vist reduïda la seva càrrega laboral, i per tant salarial, degut a que les famílies contractants també els ha afectat la crisi (pèrdua de treball, disminució del salari familiar, augment de les hipoteques...) i no poden assumir les despeses. Com és lògic, els efectes sobre aquestes treballadores són greus i "invisibles". Greus, perquè el seu sou suposava una part més o menys important del salari familiar (fins i tot l'única font d'ingressos); "invisibles" perquè, degut a la legislació actual i a l'elevada incidència de la contractació irregular, no tenen oportunitat ni mitjans per reclamar.

DISTRIBUCIÓ PER SEXE

TAULA Nº1

Font: Baròmetres Gadeso. Març 2009

JORNADES

Els reptes de les polítiques de benestar en una societat en canvi

20 i 21 de Març / 3 i 4 d'Abril

Informació i inscripcions a www.gadeso.org

Universitat de les Illes Balears
Institut de Ciències de l'Educació

IL·LEGALITAT GENERALITZADA

A la nostra societat s'ha instaurat el pensament de que la persona que realitza tasques domèstiques a una llar aliena no necessita tenir un contracte ni, per tant, cotitzar i accedir als mateixos drets dels que gaudeixen els altres treballadors i treballadores de la nostra comunitat. Habitualment són treballs que circulen per la via informal, basant-se en el "boca-orella", i que, sense contracte, no disposen de cap tipus de protecció, ni per malaltia ni per atur.

TAULA N°2

TIPUS DE CONTRACTACIÓ I NACIONALITAT

Segons es pot comprovar a la taula número 2, el **nivell de contractació** "legal" en aquest sector és molt baix, doncs únicament el 12% dels treballadors i treballadores domèstics tenen un contracte. Això permet que es produeixin situacions de desamparament i, en certes ocasions, d'abús per part dels contractants: horaris excessius, no tenir dret al subsidi de l'atur, desprotecció davant els accidents de treball...

També cal destacar que, de les persones que treballen a llars alienes sense contracte, més del 60% són **immigrants** i, d'aquest, un 63% es troba vivint a les nostres illes de manera **irregular**, és a dir, sense papers. Aquestes dues situacions agreugen encara més la situació d'aquestes treballadores, principalment per tres motius:

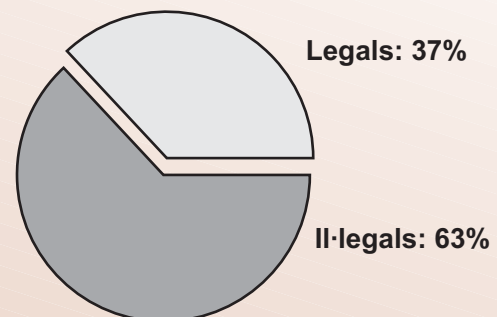
- 1) Molts d'ells no disposen d'una *xarxa social* consolidada i, per tant, no tenen a qui recórrer per sol·licitar ajuda.
- 2) Una *manca d'informació* generalitzada sobre els drets, el que pot propiciar situacions de desamparament i fins i tot d'abús.
- 3) Una *por a actuar o a demandar drets* que li corresponen o millores en el seu treball, degut a la seva situació irregular.

Com ja s'ha dit, aquestes situacions provoquen que la crisi afecti de manera més acusada a aquestes treballadores, doncs a la difícil situació econòmica que es viu actualment al món i concretament a la nostra comunitat, s'hi ha de sumar una desigualtat en les condicions laborals, concretada en la manca de drets i de prestacions.

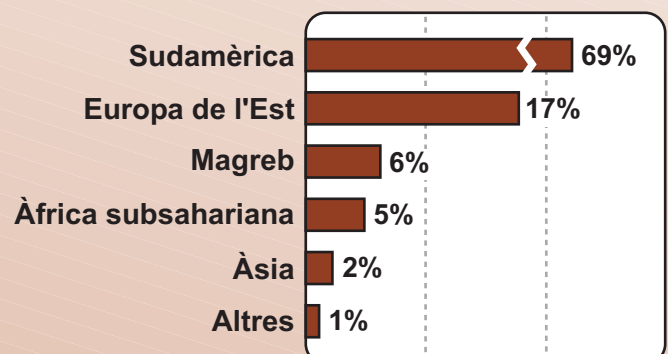
Si observem la distribució per **nacionalitats** de la taula número 3, podem comprovar com una gran majoria de les persones que es dediquen a les tasques de la llar provenen de països de Sudamèrica (Ecuador, Colòmbia, Perú...). El segon grup, a gran distància del primer, és el d'Europa de l'Est. Les treballadores domèstiques provinents del Magrib, l'Àfrica Subsahariana o de països asiàtics representen un percentatge relativament petit.

TAULA N°3

SITUACIÓ LEGAL

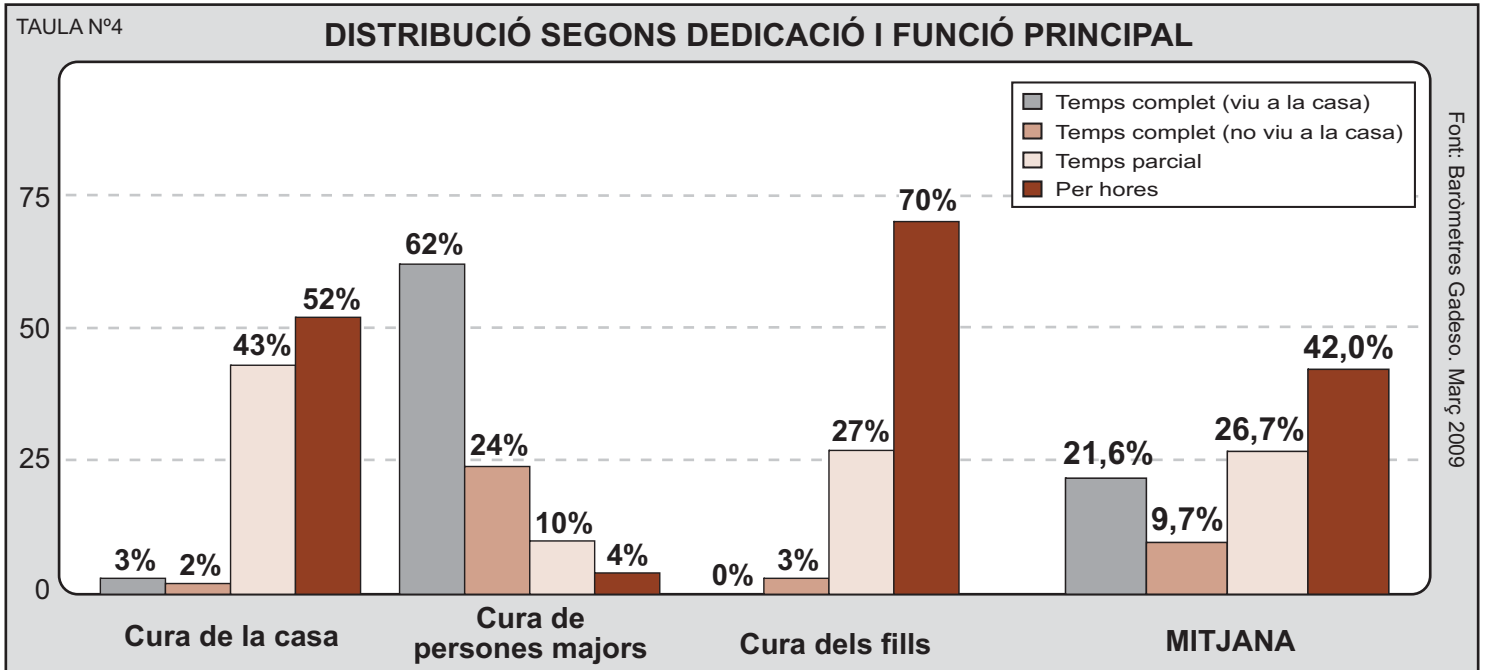
DISTRIBUCIÓ PER NACIONALITATS

Font: Baròmetres Gadeso. Març 2009

TEMPS DE DEDICACIÓ I FUNCIÓ PRINCIPAL

És interessant, i necessari, conèixer quina funció principal realitza la persona contractada per realitzar tasques domèstiques. A més, analitzarem les diferències de dedicació de temps depenent de quina sigui la funció realitzada. Per altra banda, i vista la informació reflectida a la pàgina anterior, és rellevant esbrinar quin és el percentatge de persones immigrades que es dediquen a cada una de les tasques domèstiques analitzades: cura de la casa, cura del persones majors i cura dels fills.

Si analitzam el sector en funció del temps de dedicació i de la funció principal que realitzen, ens trobam que un percentatge molt elevat (62%) dels que treballen en la cura de persones majors viuen a la llar d'aquesta persona, amb una dedicació completa i exclusiva, mentre que un de cada cinc dedicat en aquesta tasca també treballen la jornada completa però no viuen amb la persona objecte de les seves cures. Per contra, un percentatge mínim treballa a temps parcial (10%) o per hores (4%).

A un segon nivell d'anàlisi, podem afirmar que la majoria de persones que treballen a una llar aliena en la cura de persones majors són immigrants, el que, juntament amb les dades que hem exposat anteriorment, ens permet afirmar que un elevat percentatge de les persones que tenen cura de les persones majors, a més de no estar

contractada legalment, es troba residint a les Illes Balears de manera il·legal.

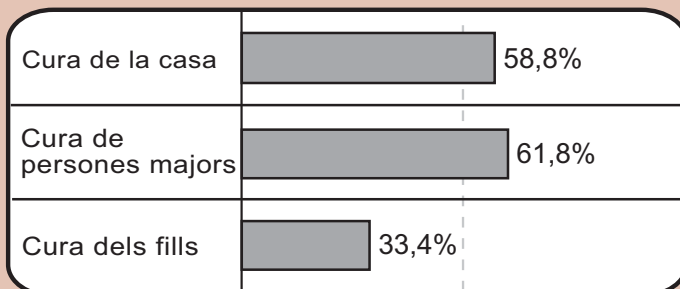
Una situació completament distinta es dona entre els treballadors i treballadores que es dediquen a tasques de neteja o manteniment de la llar, on la majoria s'hi dedica bé a temps parcial (43%) o bé determinades hores (52%). Els percentatge d'immigrants entre aquests treballadors és també majoritària i la contractació, ja sigui a espanyols o a estrangers continua sent fonamentalment irregular.

El treball per hores és el més rellevant (70%) si parlem de la cura dels fills, seguit del treball a temps parcial (27%). Aquí el percentatge de persones immigrants és molt menor que en les anteriors tasques analitzades.

IMMIGRANTS I TREBALL DOMÈSTIC

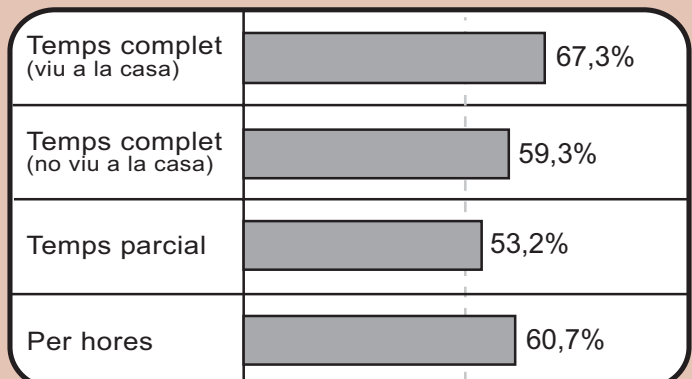
TAULA N°5

FUNCIÓ PRINCIPAL

% de persones immigrants ocupades al sector domèstic

DEDICACIÓ

Font: Baròmetres Gadeso. Març 2009

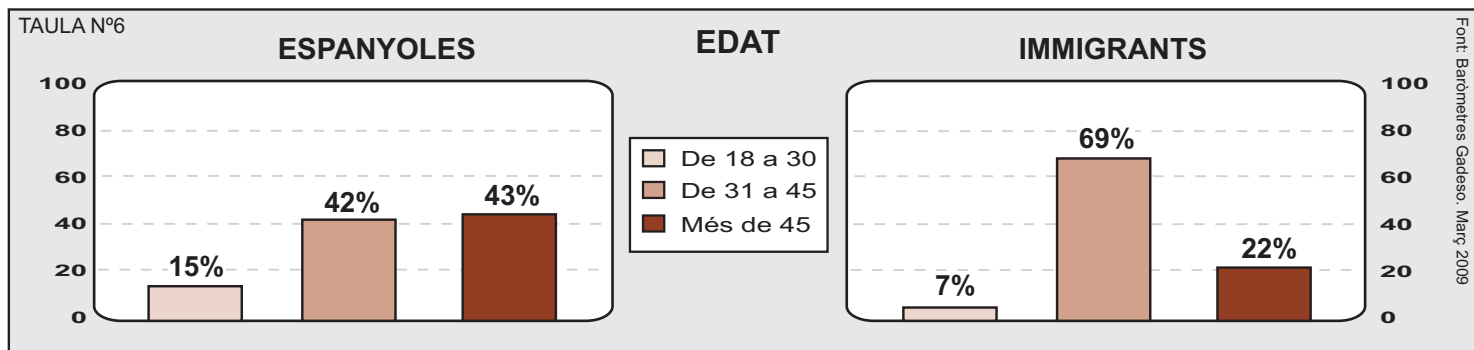
PERFIL DE LA TREBALLADORA DOMÈSTICA

Fins ara hem analitzat alguns aspectes significatius i rellevants de les persones que treballen al servei domèstic (sexe, contractació, nacionalitat...). Aquesta pàgina la volem dedicar a eleborar un perfil de la persona que pertany a aquest col·lectiu.

Abans de tot, volem aclarir que la divisió entre espanyols i immigrants a l'hora de realitzar aquests perfils es basa en les diferències significatives que hem observat.

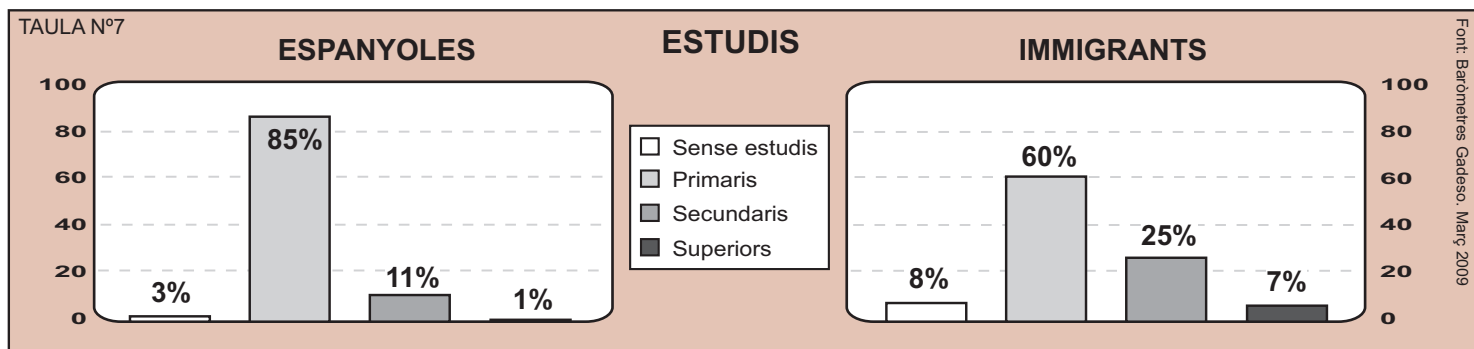
Així doncs, es pot comprovar com la gran majoria de

persones immigrades dedicades al servei domèstic tenen entre 31 i 45 anys, mentre que la majoria de les espanyoles d'aquest col·lectiu són majors de 45 anys (encara que seguides d'aprop per les de mitjana edat). Entre les més joves, són preponderants les espanyoles.

La majoria de persones que es dediquen al servei domèstic només han superat els estudis primaris (85% d'espanyoles i 60% d'immigrants). Com és lògic, crida l'atenció que una de cada quatre immigrants té estudis secundaris, el que suposa 14 punts més que entre les espanyoles.

En qualsevol cas, la dada més significativa és el 7% de dones amb estudis superiors que realitzen tasques domèstiques, degut, quasi en la seva totalitat, a la seva situació irregular al nostre país, que els impedeix desenvolupar la seva professió o especialitat.

La majoria d'espanyoles conviu amb la seva família, el que pot indicar que el seu sou és una part, més o menys important, del salari familiar. En canvi, un 61% de les immigrants viu sola i té per tant que fer front a les seves despeses únicament amb el seu treball.

Més preocupant encara és la situació del 14% de dones d'altres països que formen llars monoparentals, amb un o més fills, i que depenen del treball domèstic per tirar endavant; un treball que, com hem vist, és inestable i precari, i no disposa de cap tipus de prestació per atur.

